

Datum: 10.02.2022

Medij: Večernje novosti

Rubrika: Kultura

Autori: Redakcija

Теме: Музеј савремене уметности у Београду; Legat - галерија Милице Зорић и Родољуба Чолаковића

Naslov: KAD IZ DEPOA IZAĐE - BLAGO

Strana: 12,13

ПРЕД ПУБЛИКОМ БОГАТА АРХИВСКА ГРАЂА МУЗЕЈА САВРЕМЕНЕ

КАД ИЗ ДЕПОА ИЗАЂЕ - БЛАГО

*Лични предмети уметника - од Шејкине тишаре, до
Дединчевој кабинети са амазонским тишцама*

УТАЈНЕ депоа Музеја савремене уметности, посебно оне које са собом носе лични предмети, белешке, фотографије и многе друге ствари наших значајних стваралаца 20. века, заронили су кустоси Сенка Ристивојевић и Мирослав Карић. Из вредних легата ове ризнице, зналачки и софистицирано, осмислили су изложбу "Ствари вибрантне - ствари свечане", која ће бити отворена сутра увече у 18 часова у Галерији-легату Милице Зорић и Родољуба Чолаковића. Назвали су је према једном краснописном цитату са цртежа Леонида

САЧУВАНО Шејкини лични предмети

Шејке.

Када су се упустили у авантуру истраживања до сада непротумачене архив-

ске грађе, пред њима су се, кажу, отворила невероватна сазнања.

- Пре неколико година

ОД НАДЕЖДЕ ДО ТОДОРОВИЋА

ДЕО поставке је и један портрет, рад Надежде Петровић, који је најстарије дело у МСУ. Изложена је и диплома Зоре Петровић, из Париза, из 1937. Међу поклонима Јелене Јовановић, рођаке Марка Ристића, су и важне ствари које надреализам "легитимишу", као ликовни покрет, попут цртежа глуве деце објављиваних у часопису "Сведочанства". Ту су и макете Ивана Табаковића, за његове истраживачке и теоријске тезе "Ликовне морфологије стваралачке силе", али и објекат - поезија и документација о другим експериментима родоначелника сигнала Миролуба Тодоровића.

ПОРТРЕТ Леонид Шејка

УМЕТНОСТИ НА ИНОВАТИВНОЈ ИЗЛОЖБИ "СТВАРИ ВИБРАНТНЕ - СТВАРИ СВЕЧАНЕ"

УСПОМЕНА Пошиљка Растка Петровића за Раду Бунушевац

сам као кустос преузела депо и почела да га сређујем, наилазећи на кутије и кутије са различитим материјалом. Највећи број припадао је Леониду Шејки, јер је његова супруга Ана Чолак Антић, МСУ поклонила целокупну оставштину. Уз радове, добили смо и готово све ствари: оловке које су биле на радном столу у тренутку када је умро, четке за бријање, паклице цигарета, од оних на којима је сликао, до оних које је пушио... Ту је и његова гитара у којој је један цртеж - прича за наш лист Ристивојевићева. Посебну вредност имају белешке из којих се чита његов богати унутрашњи живот, јер је велики уметник стално нешто цртао, писао...

- Имамо цртеже и белешке о радовима, које је водио од 1955. до 1969. - наводи саговорница. - Ту је и рукопис чувене књиге "Ђубриште, град, замак", куцан на машини са цртежима на маргини.

Управо су Шејкини, али и лични предмети Вана Бора, Милана Дединца, Растка Петровића, Марка Ристића, Ивана Табаковића,

Фото Б. Јањић

Милице Зорић Чолаковић, Мирољуба Тодоровића, послужили кустосима да представе нове приче о њиховим животима и стваралаштву. У неких 13 сторија, дела ових аутора (углавном неоаванградиста) из збирки МСУ, послужила су као сценографија.

- Направили смо дијалог између уметничких радова и ове грађе - истиче Мирслав Карић, кустос Салона МСУ, објашњавајући да ће, рецимо, поред велике таписерије Милице Зорић Чолаковић, бити изложена и њена "свеска-визија", са скицама и белешкама, али и исечцима из штампе, колажима, свим оним што је била инспирација за њене текстилне објекте.

КОЛЕКЦИЈА Птице Милана Дединца

Јер, предметима којима су се уметници окруживали, према Карићевом мишљењу, и те како објашњавају њихову особеност.

Најатрактивнија, из наслеђа надреалисте Ванета Бора је књига-колаж "Италијанске слике" (Italian pictures), нека врста путописа, кроз графике,

вендуге градова, настала током емиграције у Великој Британији (као и други експонати, које је немогуће листати због могућих оштећења, представљена је и у видео фотмату). Изложена је поред једине његове преживеле слике "Алге у ветру" (такође се чува МСУ), али и фотографије дела која више не постоје.

- Ово што представљамо је невидљиво наслеђе, које често остаје ван инвентара, а носи кључ за интерпретацију опуса и биографија - наставља Карић. - Из Легата Милана Дединца и Радмиле Бунушевац, рецимо, откривамо његову пасију према птицама, кроз витрину са птицама из Амазоније.

Из Дединчеве оставштине, Ристивојевићева, скреће пажњу на збирку таџира, међу којима је и један - Пикасов, али и фигуре из Африке, које је добио од пријатеља Растка Петровића. ■ М. КРАЉ

СТРАДАЊЕ БРОДА "СВЕТА ЈЕЛЕНА"

У ШЕЈКИНОЈ заоставштини пронађено је много породичних фотографија, које су све скениране. На њима је и његов отац, руски, а потом и југословенски официр, картограф, заробљен током априлског рата 1941. Сетка Ристивојевић објашњава како су у архиву пронашли и један његов непознат и значајан рукопис:

- То је сведочење о страдању грчког брода "Света Јелена" који је превозио заробљенике за Немачку, јер су пруге биле разрушене. Углавном су то били Срби, док су Хрвати и Словенци добили понуду да се изузму из војске и служе окупатору у својим земљама - открива саговорница. - На броду који је налетео на мину било их је 500, а Атрофим Васиљевич Шејка је преживео и све то описао.

„Ствари вибрантне” о нашим авангардистима

Уметничка дела и обиље предмета у вези са ауторима као што су Ване Бор, Милан Дединац, Растко Петровић, Марко Ристић, Леонид Шејка и Иван Табаковић чине поставку у Легату Зорић–Чолаковић

Ствараоци о којима је реч јесу они маркантни појединци чији се уметнички рад дешавао у периоду историјских авангарди, они који су, супротстављајући се модернистичком моделу сагледавања уметности у односу према реалном животу, уведили нове приступе у којима се уметност и живот изједначавају. То су уметници попут Вана Бора, Милана Дединца, Растка Петровића, Марка Ристића, као и они из каснијег периода шездесетих и седамдесетих година двадесетог века – Леонид Шејка, Иван Табаковић, Милица Зорић Чолаковић и Мирољуб Тодоровић. Они ће посредством својих дела, али пре свега обиља личних предмета, архивских докумената и документарног материјала бити пред очима посетилаца Легата Милице Зорић и Родољуба Чолаковића (МСУБ) све до 6. јуна на изложби „Ствари вибрантне – ствари свечане”.

Суочени једни наспрам других – равноправан број уметничких радова и предмета који представљају документарне метаподатке о њима и

Карића и мене. Верујем да савремена уметност има да понуди велика открића, на нама је само да те поруке примимо. Међутим, често се деси да немамо кључ за разумевање тих порука, као да само уметничко дело није сасвим довољно. Ови предмети говоре другачијим језиком од уметничких дела и свакако имају доста тога да кажу. Упознавање и разумевање околности и контекста у којима или због којих су дела настала може да помогне у декодирању уметности, да је боље разумемо – објашњава нам Сенка Ристић-војковић, додајући и конкретан пример:

– Захваљујући фотографијама слика Вана Бора које су готово све нестале, као и коментарима које је оставио сам аутор, можемо, рецимо, сазнати више о техници сликања „згужвани папир”, коју је Бор користио двадесетих година 20. века. Фотографије и текст су стигли у наш музеј захваљујући поклону Бора, али и Јелене Јовановић.

Вредни материјали долазили су кроз легате и поклоне које су МСУБ предавали уметници или

курузитет, витрину са птицама тропске Америке. Аутор чувене надреалистичке антипоеме „Јавна птица” био је фасциниран птицама и оним што оне симболизују: путовања, лутања, слободна кретања. Епизода „Свеска визија” нам открива историју о инспирацијама уметнице Милице Зорић која је заједно са супругом Родољубом Чолаковићем музеју предала један од његових најзначајнијих легата. Након Другог светског рата она се посветила писању текстова о уметности објављујући их у часописима „Књижевност”, „Дело”, „Летопис Матице српске”, али се већ у првој половини педесетих опробала и практично у визуелним уметностима најпре сликањем на свили и стаклу. Велику инспирацију за рад дала јој је посета изложби мексичке културе одржане почетком шесте деценије у Паризу која ће је усмерити и ка њеној великој уметничкој пасији, таписерији – каже нам Мирослав Карић.

Он подсећа још једном да су овде по среди приче уметника који су, свако на свој начин,

Сцена из представе

О самоослобађању жене које долази прекасно

Панчево – Панчево више од седам деценија нема своје професионално позориште, али се на сцени овдашњег Културног центра играју представе, а ова установа учествује и у копродукцијским пројектима. Тако је на Малој сцени центра изведен комад „Код Шејтана или једна добра жена” у режији Стевана Бодроже, настао у копродукцији Установе културе „Вук Стефановић Караџић” из Београда, „Пулс театра” из Лазаревца и Културног центра Панчева.

Представа у којој играју Јасмина Вечански, Михаела Стаменковић, Ивана Недељковић,

Представа „Код Шејтана или једна добра жена”, посвета је свим женама које су имале дарове, снове и надања и никада им се ни издалека нису приближиле

Михаило Лаптошевић, Игор Боројевић, Младен Вуковић и Милан Алексић, прича је о самоослобађању једне жене које долази прекасно у њеном животу да би успело. Прича је то и о простору и времену, само наизглед садашњем и савременом, али који испод маске псеудомодерности и даље крију дубоко традиционалне, ритуалне мизогине улоге у животу женама додељене, а ова драма пасија једне жене која више не може да издржи бесмисао у који је њена свакодневница огрезна.

Представа „Код Шејтана или једна добра жена” игра се као посвета свим женама које су имале дарове, снове и надања и никада им се ни издалека нису приближиле зато што им нико није дао подршку и охрабрио их да искораче у непознато. Ипак, ти Божанини снови, у потаји сањани, носе у себи лепоту и потресност због којих је вредело о њима направити представу.

О. Јанковић

Награда „Димитрије Митриновић” глумцу Жарку Лаушевићу и Мадам Пијано

Глумач Жарко Лаушевић и музичарка Мадам Пијано добитници су награде „Димитрије Митриновић” Фондације „Арс Лонга” за 2021. годину, саопштили је дирекција те награде, а пре него Тајгу.

Стручни жири који је радио у саставу: Василије Домазет, председник, Зоран Богнар и Немања Вељовић Суброса доделио је наведену награду Жарку Лаушевићу и Мадам Пијано за изузетан допринос српској култури и очувању лепих уметности.

Награда ће добитницима бити уручена у мају ове године, у Галерији 73 на Бановом брду у Београду, а тачан датум биће накнадно објављен.

Леонид Шејка, „Че је жив”, 1968, Легат Ане Чолак Антић

Мирољуб Тодоровић, „Време је новац”, објект-поема, 1969, Легат Мирољуба Тодоровића

њиховим ауторима – а по замисли кустоса Сенке Ристић-војковић и Мирослава Карића, отвориће неке нове путеве за тумачење компликованог сазвежђа наших авангардиста.

Изложба је названа према једном цитату пронађеном међу Шејкиним белешкама, а како нам објашњавају кустоси, то је прича о уметницима, њиховој уметности али и свакодневници, о њиховим покушајима да начине промене у друштву, о њиховом протесту који би водио ка свету коначно погодном за живот (Андре Бретон). До идеје да се овај раритетан материјал представи кроз сценографски маштовито осмишљену поставку дошло је спонтано.

– Приликом сређивања депoa Музеја савремене уметности наишла сам на фасцикле и кутије са мноштвом предмета, фотографија, личних и интимних ствари које су некада припадала уметницима. Приче тих људи су оживеле на неки другачији начин, нису то више били они уметници који су стварали дела која чувамо у депонима и излажемо у музеју, а о чијим животним и уметничким достигнућима слушамо и читамо. Као да су њихови животи и искуства постали опипљивији или добили нову димензију. Почели су да се отварају неки нови сегменти, да се преплићу и расплићу и све то је било јако узбудљиво за нас двоје, мог колегу Мирослава

чланови њихових породица, а предмети представљени овога пута припадају легатима Милице Зорић и Родољуба Чолаковића, Ане Чолак Антић, поменутог Вана Живадиновића Бора, Милана Дединца и Радмиле Бунушевац Дединац, Ратиславе Табаковић, Мирољуба Тодоровића, као и поклони Јелене Јовановић и Драге Панић. Не сме се пренебрегнути информација да концепција поставке подсећа на омнибус филм – састоји се из серије засебних прича чији се јунаци понекад сусрећу, путеви им се укрштају, некада имају утицаја једни на друге, али то није увек нужно. Неке од прича дешавају се паралелно, у смислу простора и времена, док друге граде сопствени континуум. Све приче повезује једна нит – предметност, однос према предмету, релација субјекат-објекат.

– Изложбу чини 13 епизода, односно прича од којих је свака својим насловом директно или алузивно упућује било на одређену биографску референцу, појам, садржај, предмет релевантан када је реч о животу легатара, уметницима, њиховом уметничком раду и делима. Тако сегмент под називом „Пут птица” уводи у причу о легату Милана Дединца и Радмиле Бунушевац Дединац. Ту се поред дела ликовне и примењене уметности налазе и разни предмети који за тему имају птицу, укључујући и

нивоирали језик уметности или радикално мењали њену парадигму и додаје да посетници могу да послушају и аудио интерпретацију текста „Читати редом, само читати први пут”, који се чува са осталом документацијом Леониде Шејке, да се кроз скице – макете упуте у истраживачки процес и теоријске тезе „Ликовне морфологије стваралачке силе” Ивана Табаковића или да се упознају са објект-поeziјом родоначелника сигнализма Мирољуба Тодоровића.

Конечно, овај својерестан излог једног дела депoa и документације МСУБ неће остати само у овој форми доступан.

– Материјала има бар за још двадесет изложби, ово је само онај врх опсежног истраживачког рада који је видљив публици. Мислим да је ова грађа драгоценост за истраживаче, за колегице и колеге који изучавају историју уметности и друге сегменте друштвене историје. Даље планирамо да ове материјале дигитализујемо и учинимо и на тај начин погодним за анализу. То је већ велики посао који је у току. Не сумњам да ће се током њега родити још занимљивих тема и идеја за нове подухвате у смислу презентације ове пребогате грађе – поручује Сенка Ристић-војковић.

Милица Димитријевић

„Храбри разговори” – радионице за младе

Креативци из свих крајева Србије, од 20 до 26 година који желе да унапреде своје вештине комуникације, упознају се са уметничком анализом филма, савладају лекције медијске и филмске писмености и дружећи се у поставе интеркултурни дијалог, имају прилику да учествују у образовној радионици „Храбри разговори” коју организује „Слободна зона Јуниор”. Конкурс за бесплатну обуку отворен је до 15. фебруара у ponoћ. Кандидати попуњавају формулар који се налази на сајту www.slobodnazona.rs.

Позив је отворен за младе активисте, омладинске раднике, чланове омладинских организација и канцеларија за младе, љубитеље филмске уметности, а нарочито за припаднике националних мањина, као и све оне који желе да се баве вршњачком едукацијом на тему интеркултурног дијалога и људских права.

Планирано је да се после едукативних онлајн радионица учесници окупе на викенд дружењу у Сремским Карловцима. Они ће током пролећа имати прилику да стечене вешти-

не покажу на посебним филмским догађајима где ће бити приказани краткотражни документарни фил-

мови настали у склопу Кампа ангажованог филма „Наше разлике, једнако је, наша снага”, што је и истоимени назив овог омладинског пројекта.

Радионице тренутно похађа тридесетак ентузијаста, а у склопу новог конкурса, биће примљено још тридесет учесника.

Млади о програму обуке могу да сазнају и слањем питања на адресу slobodnazona.jr@gmail.com или позивом на број телефона 060 4050-485.

Циљ радионице „Храбри разговори” јесте да младе особе различитог

пореkla, културе и вере, захваљујући неформалном учењу, међусобној повезаности и заједничком стварању прошире поље културне различитости.

Пројекат спроводи Фонд Б92 кроз програм „Слободна зона јуниор” уз финансијску подршку Европске уније у оквиру програма Подршка цивилном друштву Делегације Европске уније у Републици Србији, а суфинансиран је од Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог.

А. К.

Povodom izložbe ličnih predmeta, beležaka, fotografija... domaćih avangardnih umetnika u Galeriji-legatu Milice Zorić i Rodoljuba Čolakovića

Stvari vibrantne - stvari svečane

BEGRAD // - Pored umetničkih dela razvrstanih po zbirkama, u depozitima Muzeja savremene umetnosti u Beogradu čuvaju se i lični predmeti, beleške, izjave umetnika, fotografije, najrazličitiji dokazi i svedočanstva, resursi za razumevanje i čitanje umetnosti od vremena istorijskih avangardi do sada - kaže za Danas Senka Ristivojević, jedna od kustoskinja nedavno otvorene izložbe „Stvari vibrantne - stvari svečane“ u Galeriji-legatu Milice Zorić i Rodoljuba Čolakovića.

Fokus izložbe je na predmetima, materijalima koji su stizali kroz legate i poklone a koje su Muzeju predavali umetnici ili članovi njihovih porodica - objašnjava Ristivojević. Naslov izložbe, prema njenim rečima, citat je Leonida Šejke pronaden među njegovim beleškama.

Najviše materijala sačuvano je upravo od ovog umetnika, mistične figure naše likovne scene. Šejkina zaostavština dospela je u Muzej zahvaljujući njegovoj drugoj supruzi Ani Colak Antić, koja je bila istoričarka umetnosti i kustoskinja Grafičkog kolektiva.

- Pored crteža, ovdje se našlo mnogo Šejkinih ličnih predmeta, pisama koje mu je pisala Ana, kao i njegovi prijatelji dok je izlagao u Švajcarskoj. Tu su i pozivnica za slavu Milica od Mačve, kao i Šejkini crteži na kutijama od cigareta Morava bez filtera, budući da je bio tip umetnika koji je konstantno crtao i to činio na svemu što mu dođe pod ruku - papiri, salvete, računici. Ove minijature su nastajale u vreme Šejkinog uspeha u inostranstvu od 1967. godine a pored tema dubrišta, skladišta, česti su prizori i predstave tvrđava, romantizovanih predela, koji se povezuju sa idejom Zamka, imaginarnog mesta harmonije u autorovom ličnom kosmosu - priča Ristivojević.

Ona dodaje da je i Vane Bor ostavio svoj legat i uz njega dosta dokumentacije, a da je poseban kuriozitet njegova knjiga „Italian Pictures“ ko-

ju je uradio 1944. godine kada je emigrirao u Englesku.

- Bio je kraj rata, momenat kada su svi morali da se opredele. Za razliku od svojih saboraca koji su se lako priklonili partiji, Bora je više zanimala revolucija u umetnosti. Nakon pritisaka, ucena i pretnji ljotičevaca, odnosno pripadnika Srpskog

epizoda, a da se u epizodi „Montaža realnosti“ govori upravo o knjizi „Italian Pictures“.

- U belešci na njenom početku saznajemo da je Bor zapravo želeo da interveniše na engleskim gravurama ali nije mogao da ih nađe. Umesto toga poslužio mu je putopis kroz italijanske gradove na engleskom koji

čim nadrealistima - Bretonu, Eliahu, Maksu Ernstu, Daliju i Tristanu Cari. Postupak je značio dodavanje ljudskih figura u vedute italijanskih gradova sa gravura - Rima, Napulja, Pize i Firence. Na stranicama gde su njegovi kolaži ostavljao je i komentare na francuskom jeziku - detaljno opisuje kustoskinja izložbe.

dočinjama njegove supruge Radmile, Dedinac je do te mere bio očaran vitrinom da bi procenjivao ljude prema njihovim reakcijama u odnosu na ovaj neobičan predmet. Čuvao je i figure iz Afrike i lutkiću iz Amerike koje mu je poklonio Rastko Petrović. Njih dvojica su bili prijatelji a Rastkovi crteži i skice iz Afrike tako-

dobrovoljačkog korpusa u novinama Nova borba, emigrirao je u Englesku gde je vodio povučen život bez kontakata sa Beogradom. Odmah po dolasku u London, Bor je započeo rad na seriji nadrealističkih kolaža u knjizi „Italian Pictures“, kao i na seriji crteža koje je sam nazivao „stripovi“ - kaže Ristivojević i podseća da je izložba koncipirana kao svojevrsan omnibus, da se sastoji od 13

je bio ilustrovan raznim grafikama, uglavnom vedutama gradova gde se vide samo arhitektura i pejzaži bez ljudi. Bor je odlučio da ih naseli ljudskim ili životinjskim figurama i tako su nastajale nadrealne kompozicije - objašnjava Ristivojević.

Prema njenim rečima, u samoj knjizi umetnik je napravio je 66 intervencija-kolaža od kojih je neke posvetio svojim prijateljima i sabor-

Ona ističe i legat Milana Dedinca i Radmile Bunuševac Dedinac.

- Recimo, priču o Dedinčevoj pomeni „Javna ptica“ stavili smo u kontekst njegovih predmeta na kojima je motiv ptice. Njima je bio na neki način opsednut. Imao je keramičke tanjire sa pticama a u Rovinju je kupio vitrinu s prepariranim pticama, koju su verovatno doneli moreplovci iz zemalja Amazonije. Prema sve-

de se nalaze na ovoj izložbi - podseća Senka Ristivojević.

Ona ističe da joj je bilo veoma zanimljivo i drugačije da radi na ovom projektu.

- Savremena umetnost traži ne samo tumačenje umetničkog dela nego širi pogled. Samo delo ne govori toliko i zato predmeti i dokumentacija osvetljavaju neke bitne čoškove - kontekst i okolnosti u kojima su važna umetnička ostvarenja nastala - ističe Senka Ristivojević, koja je na ovoj izložbi radila zajedno sa svojim kolegom kustosom Miroslavom Karićem.

Izložba „Stvari vibrantne - stvari svečane“ je dragocena između ostalog i zato što sada postoji svest da se ova značajna grada čuva u MSUB, da će dobar deo biti digitalizovan i da je dostupna kako publici, tako i budućim istraživačima. Pored pomenutih na ovoj izložbi je predstavljen materijal umetnika Milice Zorić i Zore Petrović, umetnika Ivana Tabakovića, Miroljuba Todorovića, Rastka Petrovića, Đorđa Kostića...

Izložba će biti dostupna publici do 6. juna.

Preparirane ptice i poklon rastka Petrovića iz Amerike: Iz zaostavštine Milana Dedinca i Radmile Bunuševac Dedinac

ИЗЛОЖБА

Вибрирање срца

Мирко Ковач пише да је Леонид Шејка, страствени пушач, остављао скице и „дртежиће“ на празним кутијама од цигарета, називајући те своје ликовне заметке *откуцајима срца*. Зато пажљиво гледамо фотографију Бојане Јањић: на њој су Шејкине личне ствари, из легата Ане Чолак Антић, међу њима и начета кутија цигарета (очигледно остала без откуцаја) – сада део поставке у Галерији – легату Милице Зорић и Родољуба Чолаковића, где се налази још личних предмета, као и разнолика документација из легата Милана Дединца и Радмиле Бунушевац Дединац, Ратиславе Табаковић, Вана Бора, поклоне Јелене Јовановић, али и уметничка дела из музејских збирки попут радова Шејке, Ивана Табаковића, Милице Зорић Чолаковић, Мирољуба Тодоровића...

„Изложба је названа према цитату пронађеном међу белешкама Леонида Шејке *Ствари вибрантне – ствари свечане*, који на изврстан начин и најбоље сумира нашу идеју чији фокус није материјал из музејских збирки, већ онај сачуван у легатима Музеја савремене уметности као врсна архивска и истраживачка грађа“, каже кустос Мирослав Карић за НИН.

„Колегиници Сенки Ристивојевић и мени било је важно да ти изложени различити материјални трагови, свакодневни, употребљавани, или предмети настали током рада и експеримената и истраживачких процеса, буду стављени у релацију са самим уметничким делима из легата како би дали проширену перспективу значења и значаја њихове улоге у контексту стварања и друштвеног ангажовања уметника.“

Напомиње да они „вибрирају“ причама о сопственим историјама, меморијама, слојевима првобитних и нових намена; да се могу посматрати као тестимонијуми јер носе трагове догађаја, кодове и шифре које треба одгонетнути. „Права су драгоценост и подстицај за струку за даља истраживања о поетикама и праксама, изворима инспирација, сазнања и откривања.“

Пуно је детаља и треба време да се завири у сваку причу. Но, Карић издваја књигу уметнички предмет *Italian pictures* надреалисте Вана Бора. „Аутор је у постојећој путописној књизи *Italian Pictures drawn with pen and pencil* извео 66 интервенција-колажа додајући углавном људске фигуре на илустрацијама/гравурама италијанских предела и архитектуре, доносећи нам тако суптилне рефлексје о модерном човеку који насељава универзум старе Европе, о односу историје, мита, прогреса и појединца.“

Мића Вујичић

ФОТОГРАФИЈА: ИВАНА ЈАЊИЋ

IZBOR KRITIČARA „POLITIKE“: NAJBOĻJE U 2022.

Критичари нашег листа (филмски, позоришни, ликовни, музички и књижевни) изабрали су по десет најуспешнијих остварења из своје области која су приказана, изведена, објављена или организована у току ове године у Србији

КЊИГЕ (ПРОЗА)

1. **Коља и Сашења**, Угљеша Шајтинац (Архипелаг)
2. **Ново Сада**, Саша Савановић (Партизанска књига)
3. **Властелинства**, Бојан Васић (Трећи трг и Сребрно дрво)
4. **Блескрајна лакрија**, Дејвид Фостер Волас, превео Игор Цвијановић (Контраст)
5. **Мртви на додир**, Ана Марија Грбић (Геопоетика)
6. **Окретиште**, Дамир Каракаш (Вокка)
7. **Бели шум**, Дон Делило, превео Зоран Пауновић (Геопоетика)
8. **Причај, сећање!**: изнова посећена аутобиографија, Владимир Набоков, превели Ален Бешић, Милица Кецојевић, Срђан Вујица (Дерета)
9. **Папир са воденим знаком**; Иконостас свег познатог света, Горан Петровић (Лагуна)
10. **О опстанку и бивству**: дневнички записи 1942–1945, Воја Чолановић, приредила Јелена Журић (ЈМУ РТС)

(Избор Драган Бошковић)

КЊИГЕ (ПОЕЗИЈА)

1. **Сандиниста**, Драган Бошковић (Суматра)
2. **Удаљаване**, Бојан Васић (Архипелаг)
3. **Хулини и потписујем**, Радмила Лазич (Вукотих медија, 2022)
4. **А хтела сам**, Маја Солар (ППМ Енкава)
5. **Кад би живот на Земљи био**, Ненад Милошевић (Повеља)
6. **Лимуново дрво у подруму**, Раде Танасијевић (Повеља)
7. **У једном дану**, Никола Вујић (Архипелаг)
8. **Канн и Абат**, Авел и Кастело, Ненад Јовановић (Архипелаг)
9. **Карго**, Бранислав Живановић (Културни центар Новог Сада)
10. **Отет предео**, Живорад Недељковић (Културни центар Новог Сада)

(Избор Никола Живановић)

Фото Маријана Јанковић

ПОЗОРИШТЕ

1. **Успаванка за Александру Рајчић**, Народно позориште у Београду
2. **Ричард III**, Новосадско позориште
3. **Тит Андроник**, Југословенско драмско позориште
4. **Ролеркостер**, Атеље 212
5. **Един**, Југословенско драмско позориште
6. **Ibi the Great**, Народно позориште Сомбор, извођење на БЕЛЕФ-у
7. **Ја сам она која нисам**, Загребачко казалиште младих, извођење на Стеријином позорју
8. **Магбет**, Народно позориште у Београду
9. **Убивство у Оријент експресу**, Позориште „Бошко Буха“
10. **Божанствена комедија**, Београдско драмско позориште

(Избор Ана Тасић)

ФИЛМ

1. **Дечко из раја** (Шведска/Египат, режија: Тарих Салех)
2. **Бајка** (Русија, режија: Александар Сокуров)
3. **Троугао туге** (Шведска, режија: Рубен Естлунд)
4. **Иза зида** (Иран, режија: Вахид Далилванд)
5. **Чекајући Хандкеа**, документарни (Србија, режија: Горан Радовановић)
6. **Духови острва** (Ирска, режија: Мартин Мекдона)
7. **Свети лаук** (Данска, режија: Али Абаси) и **Блиско** (Белгија, режија: Лукас Донт)
8. **Горући дани** (Турска, режија: Емин Алпер) и **Звери** (Шпанија, режија: Родриго Сорогојен)
9. **О новцу и срећи**, анимирани (Србија, режија: Ана Недељковић и Никола Мајдак)
10. **Кит (САД)**, режија: Дарен Аронофски) и **Фабелманови** (САД, режија: Стивен Спилберг)

(Избор Дубрава Лакић)

ИЗЛОЖБЕ

1. **Мрћан Бајић**, „Непоуздани приповедач“ (Музеј савремене уметности, Београд)
2. **Ервин Вурм**, „Један минут заувек“ (Музеј савремене уметности, Београд)
3. **Драгољуб Раша Тодосијевић**, „Сутра је понедељак“ (Музеј савремене уметности, Нови Сад)
4. **Кики Смит**, „Кики Смит: Људи и остале животиње“ (Галерија Дотс, Београд)
5. **„Ствари вибрантне, ствари свечане“**, аутори: Сетка Ристивојевић и Мирослав Карић (Легат Милице Зорић и Родолуба Чолаковића)
6. **„Палата“** – Ивана Ишковић, Селма Селмани, Марина Марковић, перформанси (Културна станица Елшег, Нови Сад)
7. **Владимир Милановић**, „Carbon Copy“ (Галерија Задужбине Илије М. Коларца, Београд)
8. **Катарина Алемпијевић**, „Кроз шуму“ (Галерија Хаос, Београд)
9. **Аиџела Грабеж**, „Ничија кућа“ (Галерија Културног центра Београд)
10. **Живко Грозданић Гера**, „Хипокризија“ (Галерија Ремонт, Београд)

(Избор Љилана Ђинкић)

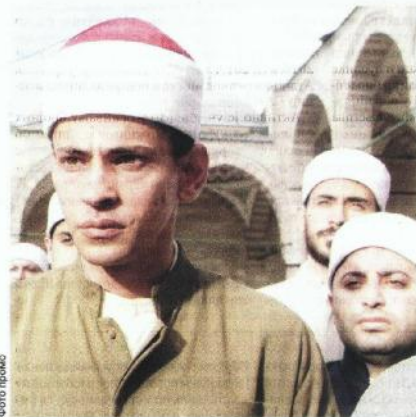

Фото промо

МУЗИКА

1. **Данил Трифионов**, клавири, ЦЕБЕФ, Задужбина Илије М. Коларца
2. **ХОР РТС-а**, диригент Бојан Суђић, 54. БЕМУС, Саборна црква (Алфред Шнитке)
3. **Оркестар Београдске филхармоније**, диригент Габријел Фелц, Задужбина Илије М. Коларца (Шуман, Брукнер)
4. **Максим Венгеров**, виолина и Симон Тригески, клавири, ЦЕБЕФ, Задужбина Илије М. Коларца
5. **Бетовен маратон** – Дортмунд/Нови Сад, Оркестри Београдске и Дортмундске филхармоније, солисти и хор, диригент Габријел Фелц
6. **СО РТС-а**, диригент Бојан Суђић, Задужбина Илије М. Коларца (Малер)
7. **Марта Аргрич**, клавири, СО РТС-а, диригент Луис Горелик, Задужбина Илије М. Коларца
8. **Соник Ким**, клавири, Оркестар Београдске филхармоније, диригент Габријел Фелц, Задужбина Илије М. Коларца (Моцарт, Бернштајн)
9. **Маја Богдановић**, виолончело, Данијел Роланд, виолина, СО РТС-а, диригент Бојан Суђић, Задужбина Илије М. Коларца
10. **Иво Погорелић**, клавири, 54. БЕМУС, Задужбина Илије М. Коларца

(Избор Маја Смиљанић Рагић)

Фото ЦЕБЕФ/Душан Милековић

Фото Бојана Јањић/МСУБ